

El futur de l'alimentació

ANNA ROCA
NEUS MONLLOR > TEXT

En les últimes dècades s'ha instaurat a les comarques gironines un model agroindustrial predominant on les explotacions agràries han anat creixent, intensificant-se i especialitzant-se. Aquest model agrari ha dibuixat un escenari en què la pagesia cada vegada té menys pes, perquè ha cedit bona part del procés d'elaboració, transformació i distribució a l'agroindústria.

Cal valorar les forces que han portat el sector agrari a un model tan insostenible, per poder-les reconduir. Segurament la pagesia també se sent atrapada en la situació d'intensificació actual, ja que la major part dels caps d'explotació han après a portar la seva empresa agrària dins un marc competitiu i agressiu de producció. I ara, una part de la societat alerta que no ho estan fent bé; s'implementen polítiques alternatives, però el paraigua productivista encara existeix.

Amb tot, ara per ara i davant la incertesa, cal anar amb compte amb el que demanem al sector agrari. No podem reclamar-li un model agrari ideal de producció. A més a més, fa temps que s'estan aplicant altres mètodes de producció fora de l'agricultura convencional. També nosaltres, els consumidors, haurem de reeducar-nos per ser molt més coherents i sostenibles. Si la demanda de productes ecològics puja, alguns productors veuran la possibilitat de canviar de model de producció, igual que ha passat amb la

producció integrada en la fruita de Girona. El canvi tindrà sentit perquè serà compartit.

Mentrestant la pagesia es queixa, no hi veu futur; l'Administració reitera que el sector està en crisi i la societat encara veu amb mals ulls bona part de les feines del camp. El relleu generacional és una incògnita: no sabem com serà la pagesia del futur ni tenim clar qui mantindrà la terra. S'erosiona el coneixement ancestral de les feines al camp i el territori es va cimentant.

El futur de l'alimentació passa per la pagesia?

Al llarg d'aquest dossier hem anat veient pas a pas les relacions entre la pagesia, les seves produccions i l'aliment final que arriba a la taula de casa. Hem vist l'evolució d'un comarques gironines tradicionalment ramaderes on la transformació del camp ha fet que la pagesia treballi per a l'agroindústria i que tregui al mercat un producte que constitueix el primer esglau de la cadena alimentària; i, en conseqüència, com els successius elements que intervenen en la cadena són els que es queden el valor afegit del producte, un producte que, gràcies a la seva activitat econòmica, crea paisatges, dinamitza economies locals i preserva tradicions.

Hem vist també com l'agricultura de proximitat pot esdevenir una realitat, tot i que queda molta feina per fer. Encara continuem comprant majoritàriament als supermercats, no ens entretenim a mirar etiquetes, cerquem els preus més barats i no coneixem qui és qui a l'hora de menjar: di-

Si la demanda de productes ecològics puja, alguns productors veuran la possibilitat de canviar de model de producció, igual que ha passat amb la producció integrada en la fruita de Girona

nàmiques allunyades de la tan preuada i necessària agricultura propera, de la que hem tingut sempre. Malgrat tot, també hem trobat exemples d'explotacions on s'està cercant una resposta a la queixa de sempre, de pagesia i gent que viu i treballa en l'espai agrari perquè és el seu patrimoni, la seva força, la seva il·lusió.

Quin paper hi té l'Administració?

L'Administració hi juga un paper cabdal. Les polítiques públiques han de donar suport al valor de les produccions pageses. D'una banda han de deixar espai a la producció local perquè aquesta s'estructuri i es defineixi; no posar tantes traves als productors, sobretot als petits, i actuar d'una manera lògica i en consonància amb la realitat territorial; escoltar iniciatives enginyoses i donar suport a projectes; engegar campanyes de promoció a diferents segments de la societat; actuar i exigir que l'etiquetatge dels productes sigui entenedor, clar i simple, etc. De l'altra, cal que les polítiques encetin una etapa on decididament s'aposti pel primer esglaó del sistema alimentari. Per tal d'accelerar la tendència cap a un model més sostenible i equitatiu cal una forta aposta política i un suport social a l'alça. Cal, doncs, una mica més d'educació i cultura per a una alimentació millor i més sana des de les esferes polítiques per poder revitalitzar el sistema agrari local, que ens procura el bé més immediat: l'alimentació.

Quin paper hi té el consumidor?

El consumidor, en termes generals, no està responent a les necessitats del sector agrari. Ens hem tornat molt exigents, i sí que cerquem qualitat i seguretat alimentària, però no volem assumir la despesa que comporta. Les noves tendències ens avisen que els gironins i gironines estem consumint més carn i molts més productes preparats i envasats que anys enrere. A més, cada vegada comprem menys producte de temporada, i fins i tot ni sabem què es cull al camp a cada època de l'any. Pel que fa als llocs de venda habitual, les grans superfícies s'emporten la palma de freqüentació. Som molt pocs els que ens deixem veure per mercats o petits establiments de venda propera.

D'altra banda, si cerquem experiències on el consumidor valori més la producció local, també en trobarem, però molt puntuals. Hem vist que hi ha gironins i gironines que s'organitzen en associacions de consumidors per tal d'acostar-se als productors, com La Manduca, a Sant Feliu de Guíxols, o El Rebost, a Girona. També n'hi ha que encarreguen directament alguns dels seus productes frescos als productors locals,

com ara els que ho fan als pagesos agroecològics de l'Empordà.

I des d'una altra perspectiva també cal esmentar iniciatives internacionals com la de les *food miles*, o l'ecogastronomia o *slow food*. La primera reivindica prioritzar els aliments que hagin estat conreats en un radi inferior a 1 milla (160 quilòmetres), per tal de posar en valor els productors locals. A diferents llocs del món han aparegut sobretot botigues i restaurants que segueixen aquest principi. La segona neix com a resposta al menjar ràpid o *fast food*, i posa en relleu la importància de l'alimentació com a acte vital, el paper fonamental dels aliments diversos i de qualitat, el plaer de menjar-los i evidentment els productors que els fan possibles.

Quin paper hi té la pagesia?

La pagesia hi juga un paper essencial: està clar que el futur de l'alimentació passa pel suport dels productors i de les seves produccions. No ens podem saltar l'esglaó primari, el que dóna sentit a tota la cadena alimentària. Però aquest també ha de ser capaç d'assumir la comercialització, ha de ser capaç de treballar en equip, ha de ser capaç de buscar alternatives viables de petites transformacions que donin valor a la seva feina perquè sigui molt més preuada. En aquest sentit, les produccions locals i l'agricultura i ramaderia de proximitat són una de les respostes al model predominant.

Iniciatives com la dels menjadors escolars ecològics, on els productors es posen en contacte directament amb els consumidors, o com la posada en valor dels espais per a la pagesia en els mercats locals, o qualssevol de les experiències individuals que s'han exposat aquí, són bons indicadors de la salut i del futur del nostre sector.

Finalment, cal destacar que per posar en valor l'espai agrari cal una major comunicació entre els productors i els consumidors. Cal que la pagesia sigui més coneguda i propera. Cal que tant els uns com els altres s'organitzin i es coordinin per poder tirar endavant una agricultura diversa, rica i viva.

Anna Roca
Neus Monllor